

אלול התשע"ג

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל
לגאולה מאהבה וגאולה מיראה
לפרשת נצבים (על פי שיעורים של הרב משה ליכטנשטיין)

8. הגמרא במנחות פ"ז :

כתיב "על חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את ה' אל דמי לכם" מאי אמרי? (ומסביר רש"י את שאלת הגמרא : ד"ה מאי אמרי: הנך שומרים דכתיב "לא יחשו.") אמר רבא בר רב שילא (תהילים ק"ב) "אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה, כי בא מועד" רב נחמן בר יצחק אמר (תהילים קמ"ז) "בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס." וממשיכה הגמרא ושואלת מעיקרא מאי הווי אמרי? (ומסביר רש"י את שאלת הגמרא: קודם החורבן מאי הווי אמרי?) אמר רבא בר רב שילא (תהילים קל"ב) "כי בחר ה' בציון אוה למושב לו."

9. רש"י בישעיה:

ד"ה על חומותיך ירושלם: רבותינו דרשוהו כמשמעו, מלאכים המזכירים את ה' על חורבנה לבנותה, מאי אמרי? "אתה תקום תרחם ציון"; "כי בחר ה' בציון."

10. ר' אליעזר מבלגנצי:

ד"ה הפקדתי שומרים: אז בעת ההיא, כלומר תמיד עיניי בך להיטיב לך.

ד"ה לא יחשו: לא ישתקו מלהזכיר את ירושלם לפני שאיטיב לה, והוא שאומר "המזכירים את ה'" חיבת ירושלם ושוממותיה, שירחם עליה. כענין (זכריה א' י"ב) "ויען מלאך ה' ויאמר: ה' צבאות עד מתי אתה לא תרחם את ירושלם ואת ערי יהודה."...

ד"ה אל דמי לכם: להתאפק ולפסוק מלהזכיר לו ירושלם עד שייטיב לה כל כך, שיכונן וישים אותה תהילה בארץ.

11. רד"ק:

ד"ה על חומותיך: דרך הדרוש בזה ידוע, שהשומרים הם המלאכים והם מתפללים לאל על ירושלם שישבנה ליישובה; ויש מפרשים, כי השומרים הם אבלי ציון,

1. דברי התוס' (מגילה ל"א: ד"ה ראש חדש)

"דרך הנחמות להיות הולכות ומשובחות יותר... ולעולם שוש אשיש באתם נצבים דהיינו שבת שלפני ר"ה לפי שהוא סוף הנחמות."

2. ישעיה ס"א י-יא:

"שוש אשיש בד' תגל נפשי באלהי כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני כחתן יכהן פאר וככלה תעדה כליה."

3. ישעיה ס"ב ד-ה:

"לא יאמר לך עוד עזובה ולא רצך לא יאמר עוד שממה כי לך יקרא חפצי בה ולא רצך בעולה כי חפץ ד' בך וארצך תבעל. כי יבעל בחור בתולה יבעלך בניך ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך."

4. ישעיה נ"ד ד-ח:

"אל תיראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי כי בשת עלומיך תשכחי וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד. כי בעליך עשיך ד' צב-אות שמו וגאלך קדוש ישראל אלקי כל הארץ יקרא. כי כאשה עזובה ועצובת רוח קראך ד' ואשת נעורים כי תמאס אמר אלקיך. ברגע קטן עזבתך וברחמים גדלים אקבצך. בשצף קצף הסתרתי פני רגע ממך ובחסד עולם רחמתך אמר גאלך ד'."

5. ישעיה ס"ב ג-ה:

"והיית עטרת תפארת ביד ד' וצניף מלוכה בכף אלקיך" "כי לך יקרא חפצי בה... ומשוש חתן על כלה ישיש עליך אלקיך."

6. הפטרת "רני עקרה":

"כי רבים בני שוממה מבני בעולה אמר ד'"

7. ישעיה ס"ב ו-ז:

ו על-חומותיך ירושלם הפקדתי שומרים כל-היום וכל-הלילה תמיד לא יחשו המזכירים את-ה' אל-דמי לכם. ז. ואל-תתנו דמי לו עד-יכונן ועד-ישים את-ירושלם תהלה בארץ.

את ה' בקריאתם, ולא היו מניחים אתכם, וזהו: "המזכירים את ה' אל דמי לכם", כלומר: אותם הנביאים היו מזכירים את ה' ולא היה בהם דומיה מלצעוק אל ישראל שישובו לאלוקים.

ועתה, כיוון שהם קראו לכם בשם ה' ולא שמעתם, ראוי הוא שמכאן ואילך אתם תקראו אל ה' ותצעקו לפניו "ואל תתנו דמי לו" – לא תפסיקו מלצעוק אליו עד שיכונן ושישים את ירושלים תהילה בארץ. ואל תחשבו שתהיה תפילתכם תפילת שווא, כי הנה (פסוק ח') "נשמע ה' "

14. ישעיה ס"ג ז-ט:

ז חֲסֵדִי ה' אֲזַכִּיר תְהִלַּת ה' פֶּעַל פֶּלַע אֲשֶׁר-גִּמְלָנוּ ה' וְרַב-טוֹב לְבַיִת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-גִּמְלָם בְּרַחֲמָיו וְכָרַב חֲסֵדָיו ח. וַיֹּאמֶר אֶךְ-עָמִי הִמָּה בָּנִים לֹא יִשְׁקְרוּ וַיְהִי לָהֶם לְמוֹשִׁיעַ ט. בְּכָל-צָרְתָם לֹא (לו) צָר וּמִלֵּאךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעַם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחַמְלָתוֹ הוּא גֹאֲלָם וַיִּנְטָלֵם וַיִּנְשָׂאֵם כָּל-יְמֵי עוֹלָם.

שמתפללים ביום ובלילה על ירושלים; וגם יש לפרש על כל ישראל בגלותם, שהם שומרים וצופים תמיד בניין ירושלים ומזכירים בונה ירושלים ביום ובלילה בתפילותיהם ובברכותיהם ...

ויש לפרש הפסוק כן: אמר האל לירושלים: אחר שיבנו חומותיך אל תפחדי שיפלו עוד לעולם, כי אני הפקדתי עליהם שומרים כל היום וכל הלילה תמיד. "לא יחשו", כי שאר שומרי חומות אם הם ערים בלילה ולא יחשו מלהעיר האחד את חברו וביום הם ישנים, אבל שומרי חומות ירושלים יהיו ערים ביום ובלילה תמיד, והשומרים הם דרך משל, כלומר: השגחת האל, כמו (דברים י"א י"ב) "עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית השנה".

ד"ה המזכירים את ה': אמר כנגד בני הגלות: אתם שעליכם להזכיר את ה', אל דמי לכם: לא יהיה לכם שתיקה והתפללו לפניו תמיד ושפכו לפניו לבבכם עד יכונן ירושלים בחומותיה ובבניינה וישימם תהילה בארץ, היפך מה שהיא עתה, כל ימי הגלות, חרפה לגויים וקלסה לכל הארצות. ודברים האלה הם דברי האל מראש הפסוק. על דרך (ירמיהו ג) "שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם, הננו אתאנו לך כי אתה ה' אלוקינו" – שמרזו אותם על התשובה.

ומה שאמר תחילה "הפקדתי" ואחר כך אמר "המזכירים את ה'" ואמר "אל תתנו דמי לו", כך דרך הכתוב, כמו (שמות כ"ד א) "ואל משה אמר: עלה אל ה'" והדומים לו.

ויש לפרש כי "המזכירים את ה'" הם דברי הנביא כנגד בני הגלות, ואמר: הואיל וכל ההבטחות הטובות האלה מבטיח אותם האל, הזכירו את שמו תמיד, שפכו לפניו לבבכם, עד יקבץ הגלות ויכונן ירושלים.

12. ראב"ע:

ד"ה על חומותיך: אלה השומרים, כינוי על אבלי ציון, שאין להם עסק כי אם בבכי, ולא ישנו בלילות, כשומרי החומות; והוסיף "כל היום", כי מנהג השומרים לישון ביום, וכן כתוב "תהילים קל"ו) "משומרים לבקר" והנה פירש הנביא דבריו, שהם "מזכירים", הוא פועל יוצא לשנים פעולים, כמו (מ"ג כ"ו) "הזכירני נפשטה יחד".

13. אברבנאל:

ונראה לי לפרש: "על חומותיך ירושלים" בהיותך במעמדך קודם החורבן "הפקדתי שומרים", שהם הנביאים, הקוראים אותם שלא ינומו ולא ישנו, כדרך שומרי החומה. והעניין, שהיו מוכיחים ומתרים בהם שישובו בתשובה, וזהו "תמיד לא יחשו", שהיו הנביאים קוראים בקול גדול מבלי הפסק, והיו מזכירים